

[Kaart van het noordelijk deel van Noord-Holland]

<https://hdl.handle.net/1874/348869>

Hollandiae V. Tabula.

*Eius & rum mire ferox, pacendoque pecori pene supra fidem
W. frisi- præstans: argillosum tamen in ora, qua colles arenarii,
sia soli quatuor, Horna.*

stant ad Enchusam hi Pagi, Grootebrouc/Luttebrouc/
Bouwerskerpel/Hoogelierspel/Hem/Denhuizen &
Brouckhaven. Enchus proxima est Horna, à fino
& in ista cornu inflexo portu nomen habens. Hęc fere
Friforum minorum, qui Frisiam occiduum, sive Cis-
rhenanum habitant, metropolis & primaria civitas au-
dit, nobilis præfatus Decani, quem Occidentalis Fris-
ia vicarium Trajectenses olim submittebant. Oppi-
dum est copiosum & cibaria laetariaeque rei afflu-
tissimum, quod ex femelle mari alluitur, reliquam par-
tem amicis agri & lata pascua cum pagis minime ob-
scurus & locupletibus cingunt: Plateas habet peram-
plas, qua decus & ornamentum præcipuum solent ad-
dere urbibus. Portum navibus p̄p̄ bet tutum & tran-
quillum in sinu interiore, cuius commoditas magna
est, olim major, quando opposita portu & oppido in-
sula cum pago Dampta, quæ nunc mari hausta absump-
taque, superefficit: Ad Hornam hi vici referuntur,
Auerhoorn/Breth/Goudendijk/Woggenom/Hub-
wou/Hauwaert/Berckhout/Swarech/Baenact/Ber-
lem/Gosthocker/Westhocker/Binewissen/West-
wou/Schellinckhout/Wijdenesse/Oosterbeek/
Schaerwou/Groothouw/Oppmer/Cspanhout/
Opoam/Henshout. Distat Horna duobus circiter
miliaribus Medenblicum sive, ut alii scribunt, Mede-
lachum, municipium maritimum ejusdem hujus Aut-
strini finis portum habens egregium, manibus morta-
lium, adjuvante loci natura, constructum. Habet &
arcem perveruam, quæ civibus sapientiis præ-
fido fuit. Inter oppida huius tractus censetur fere
tutissimum, utpote cujus meminit ad annum 1255
Albertus Stadenus. Pertinet hoc pagi Warnarts-
hous/Oppertoeg/Oostwoude/Syberkspel/Venne-
brouck/Abbekerk/Lambertschagen/Twisch/Hooch-
wou/Eertsmoude/Midwoude. Ubi notandum at-
testante Rhytmico Chronico Gulielmum Romanum
imperatorem, Hollandiae Comitem, occubuisse,
à Frisia hisce minoribus trucidatus, in pago jam dicto
Hoochwooda: cum annos ante ducentos & sexaginta
feu finem potius ejus sit posita. Et que oppidi modo in
plateas digesta, atque edificiis haud inlegenibus ex-
fructa, habens arcem lacui eidem Purmero, nunc ex-
siccato inque arcos redacto, proxime imminentem.
Dominus olim loci fuit Gulielmus Eggardus flagranti
apud Comitem Hollandiae Gulielmum sextum gratia,
cujus etiam thesaurarius ac questor audijt. Ab eo ad
filium, à filio ad ejusdem fororum ejusque mariti domi-
num Zylae devenit. Hinc deinde venditione transiit
ad Burghgravium Montfortij. Et ejus mox aut hære-
dum ejus rebellione suum in fiscum rededit imperator
Maximianus, qui donavit exercitus sui præfecto Bal-
thasar Volckensteinio Austriaco, qui exinde vendidit
Iohanni Egmondano, penes cuius posteros permanit,
donec tandem Lamoralij Egmondani bona confiscasset
Rex Hispaniarū, postquam ipsum Lamoralium, ut reum
Majestatis, capite plecti feciſet. Ab ejusdem postremo
Lamoralij filio Philippo, qui in Gallijs prælio occubuit
anno Christi 1570 accepérunt soluto pretio foederata-
rum provinciarum Ordines, Hollandiaeque adjecterunt.
Speciant ad Purmerendam Ulpedā & Nec pagi. Urbi
proxime etiam adiacet Bamestra, lacus olim, nunc pas-
cūs ac Cerealis ager, de quo & ante nonnihil dictum.
Enchusam postremo qui à lava præterfluit Austrini
expressa oppida, australi versus, Edanum, Monachon-
dam & Purmerenda, quæ proprie hujus Frisie non
esse recte putantur à nonnullis, sed ad Waterlandiam
& Waterlandios potius spectare, quos Plinius, ut supra
est positum, Frisabones appellavit Frisii, in Rheo
proximos. Quorum licet nec Tacitus, aut alii scrip-
tores, meminerint, ita tamen eorum meminit lib. 4
cap. 15. superius Plinius, ut esse Waterlandos nostra-
tes dubitamus haud sit. Nam apud eundem Plinius
libro ibidem iv. jam dicto, capite in sequenti xvii. qui
nominatur in Galliæ Belgicæ continentia similiter Fris-
abones, librariorum incuria in locum non suum ir-
reptit ad decimū quintum præcedens, non decimum
septimum. Caput spectant. Et si dividare liceat, haud

D. M.

T. FL. VERINO. NAT. FRISÆVONI.

VIX. ANN. XX. M. VII. T. FL.

VICTOR. EQ. SING. AUG.

FRATRI. DULCISS.

F. C.

Utro autem modo scripseris, Friseo sive Frisabo
parum refert. Nam utramque à Germanica & verna-
cula nostratim voce Wonen/ id est habitare, formatū.
Et Dani adhuc proprius, quod nos Wonen dicimus, illi
Bo dicunt. Unde & Chabones & Chavones, promiscue
scripti veteribus saper numero occurunt, sicuti & Ing-
evones & Islevones, alijq; ab eadem Germanica termina-
tiones nominati populi. In his Frisabonibus sive Wa-
terlandis, præter cetera, eminent urbes ja nominatae.
Et Edanum quidem, ut nunc nominamus, olim Ydamū
vocatum, ab Yafeu Yda fluente, nunc aqueductu,
primarium loci templum ambiente, qui stagnante
aqua multitudinem exonerabat per emissarium
suum communis appellatione, ut alibi dicitur, Tam
app. llatum. Nostinus originem testatur & pagus vi-
cinus Middleij dictus, quod in ipso Yæ meditullie ja-
ceat. Celebre est oppidum caseorum bonitate, satis
opulentum, habetque portum oblongum ac navalia
non una, in quibus naves magnæ minoresque fabri-
centur. Ab eo uno miliari remotum est Monachodam
um, ita dictum à lacu vicino, cui nomen fuerat. *Monachodam*
Monachum / quod Monachi lacum sonat: ut urbs fortasse
recessis inde dici possit Monickmeerdamum. Hinc se-
quitur Purmerenda ita dicta, quod ad Purmerendam
feu finem potius ejus sit posita. Et que oppidi modo in
renda.

*Scaga
view.*
Accedunt his in eadem hac tabula perspicue ex-
pressa oppida, australi versus, Edanum, Monachon-
dam & Purmerenda, quæ proprie hujus Frisie non
esse recte putantur à nonnullis, sed ad Waterlandiam
& Waterlandios potius spectare, quos Plinius, ut supra
est positum, Frisabones appellavit Frisii, in Rheo
proximos. Quorum licet nec Tacitus, aut alii scrip-
tores, meminerint, ita tamen eorum meminit lib. 4
cap. 15. superius Plinius, ut esse Waterlandos nostra-
tes dubitamus haud sit. Nam apud eundem Plinius
libro ibidem iv. jam dicto, capite in sequenti xvii. qui
nominatur in Galliæ Belgicæ continentia similiter Fris-
abones, librariorum incuria in locum non suum ir-
reptit ad decimū quintum præcedens, non decimum
septimum. Caput spectant. Et si dividare liceat, haud

*Frisab-
nes seu
Water-
landis.*
Accedunt his in eadem hac tabula perspicue ex-
pressa oppida, australi versus, Edanum, Monachon-
dam & Purmerenda, quæ proprie hujus Frisie non
esse recte putantur à nonnullis, sed ad Waterlandiam
& Waterlandios potius spectare, quos Plinius, ut supra
est positum, Frisabones appellavit Frisii, in Rheo
proximos. Quorum licet nec Tacitus, aut alii scrip-
tores, meminerint, ita tamen eorum meminit lib. 4
cap. 15. superius Plinius, ut esse Waterlandos nostra-
tes dubitamus haud sit. Nam apud eundem Plinius
libro ibidem iv. jam dicto, capite in sequenti xvii. qui
nominatur in Galliæ Belgicæ continentia similiter Fris-
abones, librariorum incuria in locum non suum ir-
reptit ad decimū quintum præcedens, non decimum
septimum. Caput spectant. Et si dividare liceat, haud

T A B U L A V. H O L L A N D I A E.

Norh-
ollandia.
Westfri-
gia.
Frisij
minores.

Unta hæc tabula Northollandiam complexitur, quæ non tantum par-
tem Kermelandia, de qua ante dictum, sed & Frisios sive, ut hodie vocamus, Westfrisia præcipue simul exhibet: qui Tacito Frisij minores dicti, aspectu corum, qui ex adverso & ultra Flevum, Rheni
majores, boreale alveum, eidem Frisij majores appellati. Pli-
Frisij in ius Frisios hos minores, Frisios in Rheno dixit, qui ultra
Rheno erant, Frisij trans Rhenum seu Transfrhenani eidem nun-
trans cupati. Northollandi vero nomen assumpsit, idem
Rhenum minores post varia demum bella pugnasque diutinas
Westfrisia cum Hollandis pugnat, idque sub annum Christi
1303, cum dare manus victori, Hollandia Comiti Io-
Nanni Hannonio, coacti sunt. Tum in qua victoris
populi nomen omisso Frisiorum ac proprio, illis indi-
tum, quamvis ipsi libertus Westfrinj audient seque
Westfrisos in publicis hodieque tabulis atque instru-
mentis nominent scribantque. Sed Plinius verba quibus Frisios, qui in Rheno, & qui trans Rhenum, accurate
distinxit, adducenda existim. Sunt enim ista lib. 4.
cap. 15. In Rheno ipso prope C. M. p. in longitudinem
nobilissima Batavorum insula & Caninefatum & alii Frisiorum
Cauchorum, Frisabonum, Scouriorum &c. Sternuntur inter Helium & Flevum. Ita appellantur osia, in que
effusus Rhenus ab septentrione in lacus, ab occidente in am-
nem Mosam se spargit &c. Hic locus, qui & alibi ad-
ductus diferte in Rheno Frisios ac Frisabones agnoscat.
At qui erant trans Rhenum Transfrhenani Frisij, ij
fuerunt in continente ipfaque Germania, ut habet di-
ferte quoque Plinius idem lib. 25. cap. 3. Ubi ait: In
Germania trans Rhenum castra à Germanico Cesare pro-
moti, maritimo tractu sors erat aquæ dulcis, qua pota den-
tates decidunt & reperta auxilio q̄b herba, qua vocatur Brit-
annica. Frisij, qua castra erant, noſtris demonſtraveret illa.
Ibi etenim Frisios trans Rhenum sive Transfrhenani
nos constituti in frascionem amnis, non à Rheno me-
dio, sed à tertio alveo seu Isala initium faciendo li-
quet, primo ex ipso Plinius, qui Isala clare Rhenum
nominat, cum à septentrione in lacus eum spargi di-
cat: deinde ex Tacito, qui castra Germanici apud Frisios ultra hunc territum Rheni alveum borealem, in
finibus continentis Germaniae collocet, expeditiones
ejus in Cherucus enarrans. Atque ita duplices Plinius
Frisij in Rheno nimis, hi insulani, de quibus hic agi-
mus: Et trans Rhenum sive Transfrhenani in continente
Germaniae, ubi castra fuisse indicavimus Cesaris Ger-
manici. *Enkel-
huisen.* Nisi ab halecibus, qua Herenckhuisen accep-
tis nomenclaturam que sententia Zuerij Boxhornij est,
in descriptionem Comitatus, & urbium Hollandia.

Oppidum est elegans, naturali loci munitione, in extre-
mo terræ margine ad sinum Austrini maris situm: no-
bile nunc longinquis navigationibus & arte exco-
quendi salem ex illo aspero & pullo sole, qui ex mari-
timis præfertim Galliæ civitatibus aemoriciis conser-
vit ed advehitur. Superioribus temporibus solum
circumquaque moliente agra, quæ in vici modum rara in principio, post densiora acreverunt, ac-
cepisse nomen autunant. Id namque sonet *Enkel-
huisen.* Nisi ab halecibus, qua Herenckhuisen accep-
tis nomenclaturam que sententia Zuerij Boxhornij est,
in descriptionem Comitatus, & urbium Hollandia.

Oppidum est elegans, naturali loci munitione, in extre-
mo terræ margine ad sinum Austrini maris situm: no-
bile nunc longinquis navigationibus & arte exco-
quendi salem ex illo aspero & pullo sole, qui ex mari-
timis præfertim Galliæ civitatibus aemoriciis conser-
vit ed advehitur. Superioribus temporibus solum
circumquaque moliente agra, quæ in vici modum rara in principio, post densiora acreverunt, ac-
cepisse nomen autunant. Id namque sonet *Enkel-
huisen.* Nisi ab halecibus, qua Herenckhuisen accep-
tis nomenclaturam que sententia Zuerij Boxhornij est,
in descriptionem Comitatus, & urbium Hollandia.

Ockenforde & Almeren dicti. Haec tenus Anonymus, Al-
marianum Kinne marij & Hollandis ad socians. Rhytmico
Chronicum, ut videre est sub finem fere ejusdem
Chronici, Almarianum in Frisij agnoscit. Et est ve-
risimile Almarianum ab ea voce Almeren, quod scilicet
locus ipse undique ferme lacus sit circumdatus, no-
men accepisse. Et eorum quidem decem, adhibitis
hydromylis alijsque ingenij exsciscatos reperio, quo-
rum nomina sunt, Bergensis, qui mille ducenta noſtria
agrorum jugera continet, Daelius, Veronensis,
Stinius, Boucleius, Heiloensis, Grebberius, Templi-
nus, Argillarius & Posticus lacus: supersunt Diepius,
Sterrius, Wormius, Schermerius, Biemius, & War-
dus. Quorum eminent vastitate sua Schermerius. Re-
liqui aut exscisciti, aut agris interjectis ut exhaun-
turi comprimenturque indies elaboratur. Et in his
Biemius sive Bemfrie lacus, annis superioribus, ciuitum
urbis Amsterodamensis inenarrabili impendo, exstru-
ctis circumquaque molendinis atque additis catar-
atis & operariis populo, ita exhaustus, ut solum,
quod est limosum deprehendebatur, satiatione atque
homini cultui apprime idoneum nunc sit. Circa
Almeriam paulum ultra mille passus distans stetisse
olim, præter Warmenhusam qui hodieque insignis est
pagus, Veronam sive Vronam loquuntur cognomines
Frisios, ut dictum, nominati, quos pagus Pancra-
tio faser attingit. Primariam hanc urbem fuisse West-
frisij jam dictis, gentis caput, bellorum facem & fu-
oris administram credibile idem putat, quod oportu-
nus ejus situs fuerit ad invadendam Hollandiam: Ac
at qui erant trans Rhenum Transfrhenani Frisij, ij
fuerunt in continente ipfaque Germania, ut habet di-
ferte quoque Plinius idem lib. 25. cap. 3. Ubi ait: In
Germania trans Rhenum castra à Germanico Cesare pro-
moti, maritimo tractu sors erat aquæ dulcis, qua pota den-
tates decidunt & reperta auxilio q̄b herba, qua vocatur Brit-
annica. Frisij, qua castra erant, noſtris demonſtraveret illa.
Ibi etenim Frisios trans Rhenum sive Transfrhenani
nos constituti in frascionem amnis, non à Rheno me-
dio, sed à tertio alveo seu Isala initium faciendo li-
quet, primo ex ipso Plinius, qui Isala clare Rhenum
nominat, cum à septentrione in lacus eum spargi di-
cat: deinde ex Tacito, qui castra Germanici apud Frisios ultra hunc territum Rheni alveum borealem, in
finibus continentis Germaniae collocet, expeditiones
ejus in Cherucus enarrans. Atque ita duplices Plinius
Frisij in Rheno nimis, hi insulani, de quibus hic agi-
mus: Et trans Rhenum sive Transfrhenani in continente
Germaniae, ubi castra fuisse indicavimus Cesaris Ger-
manici. *Enkel-
huisen.* Nisi ab halecibus, qua Herenckhuisen accep-
tis nomenclaturam que sententia Zuerij Boxhornij est,
in descriptionem Comitatus, & urbium Hollandia.

Veron-
sem
Frisios
minorum
olim ca-
put.

Horum in Rheno Frisiorum sive, ut Tacito appel-
lae initia diximus, Frisiorum minorum seu, ut nunc, West-
frisij sive occidentalium Frisiorum initium vulgo sta-
tuuntur post Kinhemum amnis, qui Almarianum præ-
terlapsit, & in quem Caninefates five Kinne marij, de
ria in finibus dictum, desinunt. Pertinerunt ad eosdem
Kermelandios seu Caninefates etiam Almarienses
oppidumque Almaria, ut hodie vocamus. Quod &
statim post Bevericum, de quo in Tabula 4 superioris
memoratum, versus boream hic occurrit. Fuit id, si-
cuti & ipsi Kinne marij, Hollandis semper ad socians
& veluti præfidum ad arcendos ac retundendos
minores Frisios, qui nullis propemodum cladibus ce-
dentes novas semper res moliendo agrum Hollandi-
cum perpetuis incursionibus infestare erant soliti. De
his eorumque finibus hæc author anonymous: *Canine-
fates sunt modo Kinne marij à Kinne fluvio sic dicti, qui
lobitur apud Almarianum infra castra Nuburch & Meden-
burch, dividens Hollandiam & Frisia. Est autem Kin-
ne marij Aquilonari Hollandia, habens oppida Harle-
num, Bevereicum & Almarianum: que est ad fines provin-
cia Hollandia, hanc procula decursu fluviy Rekeri olim*

Oppidum est elegans, naturali loci munitione, in extre-
mo terræ margine ad sinum Austrini maris situm: no-
bile nunc longinquis navigationibus & arte exco-
quendi salem ex illo aspero & pullo sole, qui ex mari-
timis præfertim Galliæ civitatibus aemoriciis conser-
vit ed advehitur. Superioribus temporibus solum
circumquaque moliente agra, quæ in vici modum rara in principio, post densiora acreverunt, ac-
cepisse nomen autunant. Id namque sonet *Enkel-
huisen.* Nisi ab halecibus, qua Herenckhuisen accep-
tis nomenclaturam que sententia Zuerij Boxhornij est,
in descriptionem Comitatus, & urbium Hollandia.

Oppidum est elegans, naturali loci munitione, in extre-
mo terræ margine ad sinum Austrini maris situm: no-
bile nunc longinquis navigationibus & arte exco-
quendi salem ex illo aspero & pullo sole, qui ex mari-
timis præfertim Galliæ civitatibus aemoriciis conser-
vit ed advehitur. Superioribus temporibus solum
circumquaque moliente agra, quæ in vici modum rara in principio, post densiora acreverunt, ac-
cepisse nomen autunant. Id namque sonet *Enkel-
huisen.* Nisi ab halecibus, qua Herenckhuisen accep-
tis nomenclaturam que sententia Zuerij Boxhornij est,
in descriptionem Comitatus, & urbium Hollandia.

Solus ejus, ut & reliquæ fere Westfrisiae, palustre
quidem maxima ex parte, sed graminis & aliarum re-
rum

h h

rum

97700441